

Möte i Bitumenutskottet

Minnesanteckningar

Tid: 2013-12-11 kl. 9.30–15
Plats: NCCs kontor, Solna

Närvarande:

Torsten Nordgren, TRV
Leif Viman, VTI
Kenneth Lind, TRV (via Lync)
Michael Langfjell, Peabasfalt
Camilla Westerholm, NCC
Kenneth Olsson, Skanska

Lena Strand, Nynas
Patrik Malmberg, Svevia
Mikael Jonsson, Nynas
Per-Ola Möller, Westbit
Robert Lestander, Swedavia

Frånvarande:

Ylva Edwards, SP/CBI
Krister Persson, Total

Björn Kalman, VTI

1. Inledning

Vi inledde dagens möte med en presentationsrunda eftersom Robert Lestander från Swedavia var ny i detta utskott. Vi tackade också Camilla som stod för dagens värdskap.

2. Föregående protokoll

Protokollet godkändes utan några särskilda kommentarer. Vi beslutade att uppgifterna i beslutslistan får vänta tills den pågående remissrundan för ett 20-tal bitumenmetoder är avklarad eftersom uppgifterna främst handlar om att skriva metodhandledningar.

3. Regelverk (AMA och TRVKB)

Kenneth Lind deltog via Lync och gav en rykande färsk bild av läget för revideringar av regelverken, AMA 13 och TRVKB Bitumenbundna lager 13 som beräknas komma ut i början av januari. Bl.a. punktade han upp ett antal knäckfrågor som är kvar att lösa. Allt detta finns redovisat i hans presentation som bifogas detta protokoll. Några frågor som kom upp utöver presentationen var:

- Vi har pratat mycket om att effektivisera provningen för att skapa förutsättningar att lägga resurser på tidigare skeden och sträva mot mer yttäckande kontroll på beläggning men har inte haft någon riktig plan för att något ska förändras. Kenneth L hade förhoppningen att TRVKB 13 ska ge inriktning åt det hållet.
- Bindemedelsreglering. I stället för att gå på provningsresultat, som för vissa massor som innehåller olika tillsatsmedel kan vara tveksamt, skulle man i en framtid kunna reglera använd mängd bitumen i produktionen, genom att bättre använda modern teknik baserad på data från produktionen.
- Det haltar betänkligt mellan datum för utgivning av regelverk, upphandlingar och publicering i Official Journal (OJ) m.fl. dokument, vilket gör det svårt att uppfylla

Möte i Bitumenutskottet

kraven i alla dokumenten. Ett tydligt exempel är att CE-märkning inte går att genomföra om standarden inte är publicerad i OJ.

- Vägprodukter är inte samma sak som konsumentprodukter. En väg kan inte återkallas om den blir fel vilket oftast är möjligt för konsumentprodukter. Det finns därför goda skäl att ha god kontroll och uppföljning på de vägprodukter som levereras.
- Var ska bitumenproverna tas ut? Den skrivning vi har idag är att provet ska spegla egenskaper vid användningstillfället, och då skall prov tas så sent som möjligt i kedjan. Det har kommit synpunkter på att bland annat prover från emulsionsanläggningen inte alltid speglar vad som används vid tillverkningen eller utförandet. Det är bakgrunden till att man diskuterar att tydliggöra detta inom bitumenområdet.

4. Remisser

Leif började med att visa ett nytt upplägg för remisshantering på metodgruppens hemsida där man kan få fram svarsblanketten för respektive standard och lägga in sina synpunkter. Vem som helst kan gå in och lägga in på samma blankett vilket gör att alla synpunkter samlas automatiskt. (Leif har tillgång till en logg av de ändringar som görs ifall någon skulle stryka något av misstag eller om någon lägger in ovidkommande kommentarer mm). Leif uppmanar alla att använda denna möjlighet. Tanken är att man som laborant ska lägga in sina synpunkter direkt när man upptäcker dem i sitt dagliga laboratoriearbete. När det sedan är dags att svara på en remiss så ligger redan alla synpunkter samlade.

Sedan gick vi igenom den Aktuella röstningsrapporten från SIS, som består av ett 20-tal bitumenmetoder (med lite olika typer av remisser):

- 14 st som är på normal 5-års översyn
- 6 st som är på CEN enquiry (betecknade med prEN), där det redan finns omarbetade förslag att ta ställning till (skickas ut till alla som är med i TK 202 "Vägmateriel")
- 2 st som är ute på Formal Vote
- 2 st Tekniska Specifikationer (metodförslag som ännu ej blivit EN standarder)

Här följer några punkter ur dagens genomgång av de aktuella remisserna:

- **EN 13924-2** anser vi vara ok, men föreslår att den svenska titeln anpassas till den engelska
- **prEN 12593, 12606-1, 1426, 1427, 16659** har deltagare i TK 202 fått ut med föreslagna ändringar. Svar absolut senast 15 jan 2014 (då har vi stulit lite av SIS egen svarstid, så svara helst så fort som möjligt).
- **Standarder med beteckningen TS** (Technical Specifikation) innebär ett förstadium till en fullvärdig EN standard. De har en revisionstid på 3 år som kan förlängas 3 år, sedan måste den förkastas eller göras om till EN-standard.

Möte i Bitumenutskottet

- **Ett 10-tal standarder på vanlig femårsöversyn**, vilket innebär att man kan lämna synpunkter på de nu gällande versionerna. Det finns tre alternativ för dessa remisser: Antingen föreslå att standarden dras tillbaka, revideras eller behålls som den är.
- **EN 12697-48 "Interlaying Bonding"**. Torsten bad Camilla att höra med de inom NCC som jobbar med klistringsprojektet att lämna synpunkter på standarden.
- **Angående precisionsdata**: Man har generellt bestämt att inte ändra precisionsdata i metoderna (trots att ringanalyser visat på betydligt sämre precision än vad som anges i respektive standard). Istället försöker man förtydliga skrivningarna så att precisionen därmed förbättras. T.ex. så finns det en bilaga i penetrationsmetoden, prEN 1426, med en checklista över olika parametrar att tänka på vid provningen. Om detta faller väl ut avser man att göra det även för andra metoder.
- **Angående kvicksilvertermometrar** (Info från Kemikalieinspektionen):
"Kvicksilvertermometrar får inte yrkesmässigt tillverkas eller säljas enligt förordningen om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter och får endast användas om de var i bruk i Sverige före den 1 januari 1995. Kemikalieinspektionen får bevilja dispens från förbudet om det finns synnerliga skäl i det enskilda fallet".
Detta behöver kontrolleras ordentligt. Man kan tydligen ha kvicksilvertermometrar som köptes före 1995, det är således inte total förbud. Hur gör man om någon går sönder och behöver ersättas då är det förbud eller?? Detta behöver vi klara ut!
- **Funktionsrelaterade specifikationer**: Är inte aktuellt de närmaste åren enligt Torsten, att vi får en specifikation liknande PG i USA som innehåller alla typer av bindemedel utan att vi kommer att få leva med antal olika produktstandarder. Men för penetrationsbitumen kan det om det framställs önskemål i 5 års-översynen bli frivilligt att deklarerat mer funktions inriktade egenskaper.
- **Polymerbitumen**: och man ersätter brytpunkt Fraas med BBR.
- **EN 12591 specifikation för belägningsbitumen**. För Polymerbitumen blir nästa version av standard mer av typen funktionsrelaterad, man ersätter Mjukpunkt med DSR värden, Det pågår också en diskussion om att gå över till Bending Beam Rheometer (BBR) istället för Fraass brytpunkt för polymerbitumen. Frågan är om vi ska verka för att införa även BBR som förslag när det gäller penetrationsbitumen?
Michael föreslog att vi skulle föreslå att byta dagens viskositetsmetod mot Brookfield i EN 12591, främst för att den är smidigare att jobba med (slippa diska kapillärrören). Enligt Torsten skulle man kunna införa "declared value" i TRVKB för att få erfarenhet av hur metoden fungerar, alternativt ta med den i TRVR (Rådsdokumentet). Helst skulle en ringanalys genomföras för dessa metoder på ett antal olika bitumen.
- **Ny emulsionsspecifikation**:
Vi gick igenom förslaget till nya tabeller för emulsioner, som en arbetsgrupp ur detta utskott tagit fram, för att införas i TRVKB (de emulsioner vi använder i Sverige)

Möte i Bitumenutskottet

- **Provberedningsmetoder:** I många provningsstandarder finns ett avsnitt om provberedning, men det finns också en särskild standard som beskriver provberedning, EN 12594. Dessa är inte alltid kompatibla. Viktigt att vi får in detta i samband med revideringen i de standarder där det eventuellt är motstridiga krav.

5. Rapportering från CEN-grupperna

Mikael Jonsson redogjorde från TC351 "Dangerous Substances", där det finns starka krafter som vill föra in krångliga och komplicerade provningar som produktionskontroll för analys av "farliga ämnen". Försök tidigare i Sverige har visat att det inte förekommer någon urlakning. Det viktigaste är att se till att emulsionerna blir oklassade i REACH (Europas kemikalieregister över olika produkter). Då kan kravet på provning kanske gälla för klassade produkter.

Han informerade också om att Forshammarfiller återigen är referensfiller i metoden för fillerbrytindex eftersom Sikaisol inte längre går att få tag i. Många vill dock ta fram egna filler som jämförs mot Forshammar innan de används som egna referensfiller.

6. Metoddagen 2014

Vi tittade igenom det förslag som är framtaget och konstaterade att det ser bra ut. Torsten flaggade upp att han kan få problem att delta, men då får Leif fixa en ersättare och i värsta fall gripa in själv"

Nästa Metoddag är den 6 feb 2014.

7. Nästa möte

Onsdag 9 april 2014 på VTIs kontor i Stockholm (Inne på KTHs område) kl. 9.30–15. (med fika 1:a halvtimmen)

Leif Viman

Sekreterare

Thorsten Nordgren

Ordförande

BESLUTSLISTA

Bilaga 1

Rev på detta möte 2013-12-11:

Vi avvaktar med nedan angivna uppgifter tills den pågående remissrundan är avklarad

Möte 2013-09-11(Arbetsgrupp för emulsioner)

Thorsten tar kontakt med berörda när det gäller den nya emulsionsspecifikationen.

Arbetsuppgiften inriktas på att se över nya Emulsionsspecifikationen EN 13808 och anpassa tabellerna i TRVKB13. **Huvudsakliga arbetet är avklarat, återstår ev. lite justeringar när tabellerna införs i TRVKB 13**

Möte 2013-03-13 (Arbetsgrupp för emulsioner)

Revidering av Arbetsgruppen för Emulsioner som bildades vid möte 2012-02-21. Thorsten är sammankallande och gruppen i övrigt består av Kenneth L, Mikael J och förhoppningsvis Mansour från Svevia (Thorsen hör med honom), Arbetsuppgifterna inriktas på att se över nya Emulsionsspecifikationen EN 13808 och anpassa tabeller i TRVKB13 samt göra jämförelse mellan EN FAS metoder och se över behovet av metodhandledningar.

Möte 2012-10-17

Bengt Sandman tog på sig uppgiften från föregående möte att ta fram en metodhandledning för provberedning för PMB enligt SS-EN 12594.

Planering av bitumendag i Stockholm nästa vår (i anslutning till TC336 möte!). Arbetsgruppen består av Thorsten Nordgren (sammankallande) samt Krister och Michael. **Bokad till den 14 maj i Stockholm**

Möte 2012-02-21

Revidering av Emulsionsgruppen. Mikael Jonsson frågar Thomas Wallin på Akzo om deltagande i gruppen och Leif hör med Björn Kalman på VTI.

Revidering av arbetsgruppen som skall ta fram Metodhandledningar för Elastisk återgång och Kraftduktilitet består nu av David Sjögren Nynas (sammankallande), Madelaine Matson Skanska, Martin Rydh Peab, Björn Kalman VTI. Leif hör med Björn. De funderar också på provberedning för PMB enligt SS-EN 12594.

Ta fram en ny arbetsgrupp som kompletterar metodhandledningarna för penetration, mjukpunkt och kinematisk viskositet så att de beskriver hela arbetsgången och kompletterar med de synpunkter som kommit fram i senaste ringanalysen. Leif ser vilka som tog fram dessa metodhandledningar och försöker få dem att ta på sig detta uppdrag.

Möte 2011-10-04

Ny arbetsgrupp för ringanalys på penetration och mjukpunkt. Leif (Sammankallande), Jonas Ekblad NCC och representant från Nynas som Bengt tar fram. Ringanalysen utförs under hösten 2011. Trippelprov på ett hårt och ett mjukt bitumen.

Revidering av arbetsgruppen som skall ta fram Metodhandledningar för Elastisk återgång och "Force ductility" består nu av David Sjögren Nynas (sammankallande), Madelaine Matson Skanska, Martin Rydh Peab, Annelie Samuelsson VTI.

BESLUTSLISTA

Bilaga 1

Arbetsgrupp tillsattes för genomgång av emulsionsmetoder. Jämförelse mellan EN-FAS och även se över behovet av metodhandledningar. Gruppen består av Mikael Jonsson Nynas (sammankallande), Ylva Bäckskog Svevia och Leif tar fram en representant från VTI.

Arbetsgrupp tillsattes som skall se över uppdateringen av PMB specifikationen till TRVKB 2012. Gruppen består av Bengt Sandman Nynas, Per-Ola Möller Westbit, Martin Rydh Peab, Kenneth Olsson Skanska och Thorsten Nordgren TRV. Gruppen tittar även frågan om CAS nr för polymerer.

Möte 2010-10-14

Metodhandledningen för provberedning, SS-EN 12697-28, har nu kompletterats för hantering av mjukbitumen

Lisa ombads att föreslå Neste att mjukbitumen ingår i kommande ringanalyser

Möte 2010-04-22

Återvinning av mjukbitumen. Nynas och PEAB som jobbat med denna metod och har kommit fram till att återvinningen kan utföras enligt EN standarden. Vi beslutade att provberedningen dock bör formuleras i en metodhandledning. Lisa har lämnat ett förslag som skickas på remiss inom BIG.

Ny arbetsgrupp bildades för att fram metodhandledningar för Elastisk återgång och Kraftduktilitet. Lisa Nynas (sammankallande), Madelaine Skanska och Annelie VTI ingår.

Möte 2009-04-22

Se om några av bitumenmetoderna som används i VVTBT behöver ses över genom omarbetning från FAS till VVMB eller som metodhandledningar.

Skillnaderna mellan de nya versionerna av standarderna och de tidigare svenska översättningarna och dokumentera dessa skillnader i nya metodhandledningar.

Återvinning av mjukbitumen har givit stora spridningar. Metoden behöver ses över. Det framkom på mötet att Maria redan hade gjort en del försök som bör dokumenteras i en metodhandledning och sedan även informeras vidare till CEN.

Omarbetning av specifikationen för emulsioner i VVTBT så att den överensstämmer med Europa-specifikationen

Nya provningsmetoder för emulsioner behöver ses över och ev. göras som metodhandledningar.